अध्याय सातवा प्रारंभ

श्रीगणेशायनमः ।। जयजयाजी राघवा रामा । जय जयाजी मेघःश्यामा । संतजनांच्या विश्रामा । सीतापते दाशरथे ।। १ ।। तुझ्या कृपेने वानर । बलिष्ठ झाले भूमिवर । ज्यांनी रावणाचा चक्काचूर । केला देवा लंकेवरी ।। २ ।। तुझी कृपा झाल्या पाही । तो सर्वदा होतो विजयी । जें जें इच्छील तें तें नेई । काम आपलें तडीला ।। ३ ।। भूपतीचा वशीला । ज्यातें देवा लाधला । तो वंद्य होतो दिवाणाला । नीच कितीही असला जरी ।। ४।। ऐशा अमोघ कृपेला । होईन कां मी योग्य भला । याचा विचार जो मी केला । तों ऐसे आलें कळोन ।। ५ ।। नाहीं ज्ञान, नाहीं भक्ती । खरीखुरी हे श्रीपती । ऐसी आहे माझी स्थिति । शोचनीय पांडुरंगा ।। ६ ।। मन सदा आशाळभूत । ते ना कदा स्थिर होत । नाना विकल्प मनांत । येऊ लागती वरच्यावरी ।। ७ ।। मग ऐशा पातक्याला । केवि लाधावा वशीला । तुझा सांग जगत्पाला । हें व्यावहारिक म्हणणें असें ।। ८ ।। तुला आवडी पातक्याची । मनापासून आहे साची । ऐसी साक्ष पुराणाची । आहे की दीनबंधो ।। ९ ।। पुण्यवानाचें तारण । केल्या न कांही नवल जाण । जो पातक्यालागून । उद्धरीतसे तोच मोठा ।। १० ।। या जगतीं तुझ्याहून । मोठा नाही कोणी आन । देवा मम पातकालागून । किमपि आता पाहूं नको ।। ११ ।। रक्षी आपला मोठेपणा । मज सांभाळी नारायणा । दासगणू शरण चरणा । आता उपेक्षा करूं नका ।। १२ ।। हा मारुतीचा उत्सव । करीत होता अवघा गांव । याचा पुढारी खंडेराव । पाटील गणेशकुळीचा ।। १३ ।। हे पाटील घराणें जाण । आहे अति पुरातन । घरचे धन कनकसंपन्न । पसारा थोर शेतीचा ।। १४ ।। पूर्वीपासून यांच्या घरीं । संतसेवा होती खरी । आली भाग्ये जमेदारी । मग काय विचारतां ? ।। १५ ।। महादाजी पाटलास । दोन मुलगे औरस । थोरल्या त्या पुत्रास । नांव असे कडताजी ।। १६ ।। कुकाजी तो धाकटा । पंढरीचा भक्त निका । गोमाजीचा उपदेश देखा । होता या घराण्यातें ।। १७ ।। पाटील कडताजी कारण । मुलगे होते सहा जण । कुकाजी नुसता भाग्यवान । पुत्र नव्हतां त्याचे कुशी ।। १८ ।। कडताजी पावतां मरण । साही मुलांचे संगोपन । कुकाजीनें केले जाण । जन्मदात्या बापापरी ।। १९ ।। कुकाजीच्या अमदानींत । भरभराट झाली बहुत । अष्टसिद्धी सदनांत । वाटे नांदू लागल्या ।। २० ।। पाटील कुकाजीनंतर । खंडू करी कारभार ।

याच्या पुढें साचार । कांहीं न चालें कोणाचे ।। २१ ।। या खंडू पाटलाप्रती । पांच बंधू निश्चिती । गणपती नारायण मारुती । हरी आणि कृष्णाजी ।। २२ ।। आधीच पाटील जमेदार । सत्ता हाती साचार । पैशाचा तो निघे धूर । जयाचिया सदनामध्यें ।। २३ ।। बंधुसारे तालीम करिती । दांडपट्टे खेळती । कुस्तीचा तो षोक अती । होता हरी पाटलास ।। २४ ।। उत्सव नांवास मारुतीचा । तरी जयजयकार पाटलाचा । म्हणतील तो शब्द त्यांचा । झेलणें भाग रयतेला ।। २५ ।। नेहमी कटकटी मारामाऱ्या । शेगांवांत होती खऱ्या । पाटील एक्या मापी साऱ्या । लोकांप्रती मोजितसे ।। २६ ।। हा सज्जन साधुसंत । हे न त्यांच्या मनीं येत । वाटेल त्या बोलती सत्य । अद्वातद्वा यथामती ।। २७ ।। असो पाटीलबंधूंनी । राऊळांत येऊनी । महाराजातें हेटाळणीं । करण्याचें तें सुरू केलें ।। २८ ।। कोणी म्हणावें पिश्या गण्या । खातोस कां ताककण्या ? । ऐशा गोष्टी अति उण्या । त्यांनी कराव्या समर्थांसी ।। २९ ।। कोणी म्हणावें खेळ कुस्ती । आम्हांसवे निश्चिती । तुला लोक बोलती । योगयोगेश्वर म्हणोन ।। ३० ।। त्याचे दाव प्रत्यंतर । ना तरी आम्ही देऊं मार । याचा करी विचार । बऱ्या बोलाने येधवां ।। ३१ ।। त्यांचें बोल ऐकावे । समर्थांनीं न उत्तर द्यावें । अवघे हंसण्यावरी न्यावें । कोप न धरावा यत्किंचित् ।। ३२ ।। ऐसा उर्मट प्रकार । मंदिरीं चाले निरंतर । म्हणून पाटील भास्कर । समर्थासी ऐसें वदला ।। ३३ ।। नका महाराज येथे राहूं । चला आकोली ग्रामा जाऊं । हीं पाटील पोरें माजलीं बहु । यांचा नको संबंध ।। ३४ ।। हे शक्तिनें माजले । लक्ष्मीनें धुंद झालें । सत्तेपुढें कांहीं न चाले । येथे यांची पाटीलकी ।। ३५ ।। गजानन बोलले त्यावरी । भास्करा थोडा दम धरी । ही पाटील मंडळी सारी । आहेत माझे परमभक्त ।। ३६ ।। मात्र विनयाप्रती थारा । यांच्यापाशीं नाही जरा । शोधुनि पाहा अंतरा । त्यांच्या म्हणजे कळेल तुज ।। ३७ ।। ही पोरें पाटलाचीं । माझीं लेकरें आहेत साचीं । कृपा आहे संतांची । यांच्या कुळावर भास्करा ।। ३८ ।। जमेदारा उर्मटपण । हेच आहे भूषण । काय वाघाचें तें वजन । असावे सांग गाईपरी ? ।। ३९ ।। तलवारीला मऊपणा । मुळीं उपयोगी नाहीं जाणा । अग्नीनें तो थंडपणा । सांग धरावा कवण्या रीती ।। ४० ।। गेल्यावरी कांहीं काळ । हा उर्मटपणा जाईल । पावसाळ्याचे गढूळ जल । हिवाळ्यांत निवळ होई ।। ४१ ।। एके दिवशीं पाटील हरी । आला मारुतीच्या मंदिरी । महाराजांला धरून करीं । म्हणे कुस्ती करी माझ्यासवें ।। ४२ ।। तुला कुस्तीत करीन चीत । चाल जाऊं तालमीत । उगे न बैसे ऐसें

म्हणत । गण गण गणांत बोते ।। ४३ ।। तुझे प्रस्थ माजले बहु । ते खरें खोटें आज पाहूं । मला पाडसी तरी देऊं । तुला मोठे बक्षीस ।। ४४ ।। ते समर्था मानवलें । दोघे तालमीमध्ये गेलें । समर्थांनी कौतुक केलें । ते आतां परियेसा ।। ४५ ।। खाली बसले गजानन । उठीव आतां मजलागून । असलास जरी पैलवान । तरी साच करशील हें ।। ४६ ।। हरी पाटील उठवावया । लागला यत्न करावया । परी ते अवघे गेले वायां । हालेनात समर्थ मुळीं ।। ४७ ।। घामाघूम तनु झाली । शक्तीची ती कमाल केली । पेंच झालें निर्बळी । समर्थांसी झुंजतां ।। ४८ ।। हरी म्हणे मनांत । हा केवढा तरी सशक्त ? । अचल ऐसा पर्वत । याच्यापुढे येईल उणा ।। ४९ ।। हा किडकिडीत दिसतो जरी । शक्ती याची गजापरी । खोड्या आमच्या नानापरी । आजवरी यानें सहन केल्या ।। ५० ।। त्याचें हेंच कारण । हा गजापरी बलवान । आम्ही जंबुकासमान । म्हणून नाहीं रागावला ।। ५१ ।। जंबुकाच्या चेष्टेला । गजपती न मानी भला । श्वानाचिया भुंकण्याला । व्याघ्र ना दे किंमत ।। ५२ ।। कांहीं असो याच्या पायीं । आतां ठेवणें आली डोई । आजपर्यंत मी नाहीं । कवणासीही नमन केलें ।। ५३ ।। समर्थ म्हणाले हरीला । आतां बक्षिस द्या आम्हांला । ना तरी चीत मजला । तुवां करावें कुस्तींत ।। ५४ ।। कुस्ती हा मर्दानी । षोक श्रेष्ठ सर्वांहुनी । कृष्ण बलरामें बालपणीं । ऐशाच कुस्त्या केल्या रे ! ।। ५५ ।। मुष्टिक आणि चाणूर । मल्लविद्येने परमेश्वर । वधिता झाला साचार । जे देहरक्षक कंसाचे ।। ५६ ।। पहिली संपत्ति शरीर । दुसरें तें घरदार । तिसरीचा तो प्रकार । आहे धनमानाचा ।। ५७ ।। तुझ्याप्रमाणे पूतनारी । पाटील होता यमुनातिरीं । गोकुळींचीं पोरें सारीं । त्यानें केली सशक्त ।। ५८ ।। तैसे तुवां करावें । शरीरबला वाढवावें । ना तरी हे सोडावें । पाटील नांव आपुलें ।। ५९ ।। हेंच बक्षीस द्यावे मज । ना तरी कुस्ती करी आज । येणें रिती उतरला माज । समर्थांनी हरीचा ।। ६० ।। हरी म्हणे समर्थांस । आपुली कृपा असल्यास । शेगांवच्या लेकरांस । सशक्त करितां येईल कीं ।। ६१ ।। ऐसे धूर्तपणाचे बोलणें । केले पाटील हरीनें । जे मुळांत असती शहाणे । त्यांना शाळा नको कीं ।। ६२ ।। असो त्या दिवसांपासून । हरीनें दिले सोडून । अद्वातद्वा भाषण । करणें पुण्यपुरुषाशीं ।। ६३ ।। ही पाहोनि त्याची कृति । इतर बंधु बोलती । हरी तूं त्या जोगड्याप्रति । कां भितोस कळेना ।। ६४ ।। आपण पाटलाचे कुमार । या गांवींचें जमेदार । तें तूंच कां रे ठेविशी शिर । पदीं त्या नागव्याच्या ।। ६५ ।। त्या पिशाचें थोतांड । गांवी माजलें उदंड । त्याचा पाहिजे काढिला दांड ।

लोकां सावध करावया ।। ६६ ।। ऐसे न जरी आपण केलें । तरी लोक अवघे होतील खुळे। पाटलाचे कर्तव्य भले। गांवा हुशार करण्याचें ।। ६७ ।। मैंद साधूचे वेष घेती । वेड्यावाकड्या कृत्या करिती। बायाबापड्या भोंदिती। याचा करी विचार ।। ६८ ।। सोन्या कस लाविल्याविना। न कळे रे सोनेपणा । तुकारामाचा शांतपणा। कळून आला ऊंसानें।। ६९ ।। ज्ञानेश तेव्हां साधु कळला । जेव्हां रेडा वेद बोलला । परीक्षेविण कवणाला । अस्थानीं मान देऊं नये ।। ७० ।। चाल परीक्षा तयाची। आज आपण करूं साची । मोळी घेऊन ऊंसाची । मंदिरात पातलें ।। ७१ ।। हरी न कांहीं बोलला । इतरांनीं प्रश्न केला। अरे पिशा या ऊंसाला। खातोस कां तूं सांग हें ? ।। ७२।। जरी ऊंस खाण्याची । इच्छा असेल तुला साची। तरी एक अट आमुची । आहे ती तूं मान्य करी।। ७३ ।। आम्ही ऊंसाचे करूं प्रहार । तुझ्या येथवां अंगावर। त्याचे वळ ना उठले जर । तरीच योगी मानूं तुला ।। ७४ ।। ऐसें भाषण ऐकिलें। महाराज कांहीं न बोलले। लेंकराचे बालिश चाळे । मनीं न आणीं सूज्ञ कदा ।। ७५ ।। मारुती म्हणाला त्यावर । अरे हा भ्याला साचार । ऊंसाचा तो खाण्या मार । हा कांहीं तयार नसे ।। ७६ ।। मग म्हणाला गणपती । अरे मौन हीच संमती। त्यानें दिधली आपणाप्रति । आतां काय पाहतां !।। ७७ ।। ते दोघां तिघां मानवलें। ऊंस करी घेतले। समर्थांसी मारण्या भले । आले चढून अंगावर ।। ७८ ।। ते पाहतां नारीनर । मंदिरी जे होते इतर। ते पळूं लागले भराभर। भास्कर तेवढा जवळ असे ।। ७९ ।। भास्कर म्हणें पोरांसी । नका मारूं समर्थांसीं । या ऊंसानें आज दिवशीं। हें कांहीं बरें नव्हे ।। ८० ।। तुमचा पाटील कुळांत । जन्म झाला आहे सत्य । तुमचें असावें दयाभूत। अंत:करण दीनांविषयी ।। ८१ ।। हें महासाधु तुम्हांसी । जरी न वाटतील मानसी । तरी हीन दीन लेखून यासी । द्यावे सोडून हेच बरें ।। ८२ ।। अरे शूर जे कां शिकारी । ते चाल करिती वाघावरी। उगीच बंदूक घेऊन करी। न मारिती नाकतोडा ।। ८३ ।। मारुतीनें जाळिली । रावणाची लंका भली । उगीच नाहीं चाल केली । झोपड्या पाहून दुबळ्यांच्या ।। ८४ ।। यावरी म्हणती पोरें । तुमचें भाषण ऐकिले सारें । गांवीचें लोक अत्यादरें । योगयोगेश्वर म्हणती या ।। ८५ ।। म्हणून त्याचा पहाया योग । येथें आलो आम्ही चांग । यात न घ्यावा तुम्ही भाग । पाहा मौज दुरूनी।। ८६ ।। ऊंस घेऊन हातात । मारूं लागले समर्थाप्रत । जैशा का झोडितात । ओंब्या शेती कृषीवल।। ८७ ।। परि न महाराज डगमगले । मुलां पाहून हंसत बसले । कोठेंही ना उमटले । वळ त्यांच्या

अंगावर ।। ८८ ।। तें पाहतां पोरें भ्यालीं। चरणीं त्यांच्या लागलीं । म्हणती खराच आहे बली । हा योगयोगेश्वर ।। ८९ ।। महाराज म्हणती पोरांला । मुलांनों तुमच्या कराला । असेल अति त्रास झाला । मारण्यानें मजलागी ।। ९० ।। त्या श्रमाचा करण्या नाश । काढून देतो इक्षुरस । तुम्हांलागीं प्यावयास । या बसा माझ्यापुढें ।। ९१ ।। ऐसे म्हणून घेतला । एक ऊंस करीं भला । हातानेंच पिळून त्याला । रस काढिला पात्रामध्यें ।। ९२ ।। त्या ऊंसाची अवघी मोळी । समर्थांनी पाहा पिळिली। आणि प्यायाकारणें दिली । रस नव्हाळी पोरांस ।। ९३ ।। श्रीगजानन पुण्यपुरुष । चरकांवाचून काढिला रस । ते पाहतां बालकांस । अति आनंद जाहला ।। ९४ ।। लोक म्हणती ही योगशक्ति । दंतकथा मुळी नसती । योगें जी का प्राप्त होती । त्या शक्तिला च्युति नसे।। ९५।। पौष्टिक पदार्थे शक्ति येते । परी न ऐसी कायम टिकते । सशक्त आपुल्या राष्ट्रातें । करणें असल्या योग शिका ।। ९६ ।। हेच तत्त्व सुचवावयासी । पाटील अर्भकांशी । करें काढून रसाशीं । दाविते झाले श्रोते हो ।। ९७ ।। समर्थांसी वंदून। गेली पोरें निघून । खंडू पाटलाकारण । वर्तमान श्रुत केलें।। ९८।। दादा आपुल्या गांवांत । गजानन ईश्वर साक्षात्। त्याचा आज आम्हाप्रत । आला आहे प्रत्यय ।। ९९ ।। ऐसे म्हणून कथिली सारी । हकीकत त्याला खरी । ती ऐकता अंतरीं । खंडू पाटील चकित झाला ।। १०० ।। मग तोही दर्शनाला । समर्थांच्या येऊ लागला। परी मार्दव वाणीला । मुळी नव्हतें यत्किंचित् ।। १ ।। गण्या, गजा ऐसें म्हणें । पाटील समर्थाकारणें । अरे तुरे हे बोलणें । होते दोन ठिकाणीं ।। २ ।। प्रेम आत्यंतिक जें कायीं । तेथें ऐसे घडून येई । आई लेकरांमाजीं होई। भाषण अरेतुरेचे ।। ३ ।। हा एक प्रकार झाला । आता दुसरा राहिला । तोही सांगतो ऐका भला । सावधान चित्तानें ।। ४ ।। नोकर चाकर हीन दीन । यांच्या सवे जें भाषण । करिती संभावित जन । तेही एकेरी स्वरूपाचें ।। ५ ।। अरेतुरे म्हणण्याची । संवय पाटला पडे साची । कां की रयत गांवची । लेकरें त्याची निःसंशय ।। ६ ।। श्रोते याच संवयीनें। खंडू पाटील गण्या म्हणे । श्रीसमर्थाकारणें । कांहीं न दुसरें कारण ।। ७ ।। गण्या गण्या म्हणे वाणी । परी प्रेम उपजे अंत:करणी । पाहा नारळालागुनी । वर करवंटी खोबरे आंत ।। ८ ।। याच न्याये तयाचा। परिपाठ होता बोलण्याचा । वृद्धापकाळ कुकाजीचा। झाला म्हणून कारभार करी ।। ९ ।। कुकाजी तो एके दिवशी । बोलता झाला खंडूशीं । तूं जातोस प्रतिदिवशीं। महाराजांच्या दर्शना ।। ११० ।। सांगतोस मला साक्षात्कारी । गजानन एक

भूमीवरी । मग कां रे तुझी वैखरी। मुग्ध होते त्यांच्यापुढें ।। ११।। तुला नाही पोरबाळ । माझा झाला वृद्धापकाळ । नातवंडाचे बोल खेळ। पाहू दे मज डोळ्यानें ।। १२ ।। आज विनंती करी त्यांना । स्वामी समर्थ गजानना। म्हणावें त्या करून करुणा । पोर एखादे द्या मज।। १३।। तों खरा साधू असल्या सत्य । पुरतील तुझे मनोरथ । आणि माझाही अवघा हेत । तडीस जाईल त्यायोगें ।। १४।। साधुपुरुषा अशक्य कांहीं। जगत्रयीं या उरले नाहीं । संतलाभाचा करून घेई । कांहीं आपणा उपयोग ।। १५।। ते खंडूतें मानवलें । एके दिवशी बोलणे केलें । मारुतीच्या मंदिरी भले । ते ऐका येणें रिती ।। १६।। अरे गण्या माझा चुलता । वृद्ध झाला आहे आतां। इच्छा उपजली त्याच्या चित्ता । नातवंड ते पाहण्याची ।। १७ ।। तुला लोक साधु म्हणती । दर्शन केल्या तुजप्रती । इच्छा मनींच्या पूर्ण होती । ऐसें लोक सांगतात ।। १८ ।। त्याचें दावीं प्रत्यंतर । उगा नको करूं उशीर। तुझ्या पायीं ज्याचें शिर । तो कां राहावा निपुत्रिक ?।। १९ ।। ऐसें भाषण ऐकिलें। महाराज त्यासी बोललें । आज हें उत्तम घडून आले । त्वां याचना केली आम्हां ।। १२० ।। सत्ता, धन तुझ्या हाती । तूं प्रयत्नवादी असशी निगुती। मग विनंति आम्हांप्रती । कां करितोस कळेना? ।। २१ ।। धन आणि बलापुढें । अवघेंच म्हणशी बापुडें। मग कां रे हे न घडे । साह्यें धनबलाच्या ।। २२ ।। तुझी भव्य आहे शेती । गिरण्या दुकानें पेढ्या अती । तुझे कोणी न मोडती । जन शब्द या वऱ्हाडांत ।। २३।। मग त्या ब्रह्मदेवाला । कां न आज्ञा करिशी भला ? । आपणां पुत्र द्यावयाला । हेच कोडें पडलें मज ।। २४ ।। खंडू करी भाषण। ही गोष्ट ना यत्नाधीन । पिकें पाण्यापासून । येती जरी जगामध्यें ।। २५ ।। तरी पाडणें पाणी । मानवाच्या न करी जाणी । दुष्काळांत जमिनी । पडती उताण्या ख्यात हे ।। २६ ।। मात्र पाणी पडल्यावर। कर्तृत्व आपुलें चालवी नर। तैसाच हाही प्रकार । तेथे न गती मानवाची ।। २७ ।। खंडू पाटील ऐसे बोलतां । हंसू आले समर्था । तूं केलीस याचना आतां । मजकारणें पोराची।। २८।। याचना म्हणजे मागणें भीक । हे तूं आज केलें देख। तुला होईल बालक । भिक्या नांव ठेव त्याचें।। २९।। पुत्र देणें माझ्या करीं । सर्वतोपरी नाहीं जरी । परी मी विनंती करीन खरी । तुझ्यासाठी परमेश्वरा ।। १३०।। तो ऐकेल माझी भीड । त्याला न हे कांहीं जड । तूं घरचा आहेस धड । रस आंब्याचा द्विजां घाली।। ३१ ।। हे मम मानी प्रमाण वचन । पुत्र होईल तुजकारण। आम्ररसाचें भोजन । दरसाल घाली ब्राह्मणा ।। ३२ ।। हे खंडूनें ऐकले । घरी

येऊन सांगितलें । कुकाजीसी निवेदिलें । मंदिराचें वर्तमान ।। ३३ ।। हे ऐकतां कुकाजीस। आनंद झाला बहुवस । तो कांहीं लोटतां दिवस । समर्थ वचन झालें खरें ।। ३४ ।। कांता खंडू पाटलाची । गंगाबाई नांवाची। गर्भिणी झाली साची। नवमास पूर्ण झाले ।। ३५ ।। तिजलागीं पुत्र झाला । खंडू पाटील आनंदला। कुकाजीच्या हर्षाला । पारावार कांहीं नसें ।। ३६ ।। त्यानें धर्म केला बहु। गरिबां दिलें गूळ गहूं । पेढे–बर्फीचा दिला खाऊ । गांवातील अर्भकांना ।। ३७ ।। थाटांत झाले बारसें । भिकू नांव ठेविलेंसें। पुढे बाळ वाढला असे। शुक्लपक्षीच्या इंदुपरी ।। ३८ ।। आम्ररसाचे भोजन । दिले ब्राह्मणांकारण। तो संप्रदाय अजून । शेगांवांत चालत असे ।। ३९ ।। पुण्यपुरुषाची वैखरी। कोठून होईल असत्य तरी। पाटलाच्या ओसरीवरी। बाळ रांगूं लागला ।। १४० ।। हा बोलबाला पाटलाचा। देशमुखां पटला न साचा। शेगांव हा दुफळीचा। गांव पहिल्यापासून ।। ४१ ।। एक फळी देशमुखांची। एक फळी पाटलांची। अंतःकरणें एकमेकांची । मुळीं होती अशुद्ध ।। ४२ ।। प्रत्येक आपुल्या डावांत । एकमेकांचा करण्या घात । सदा इच्छिती मनांत । लेश नसे प्रेमाचा ।। ४३ ।। शास्त्री दोन मंत्री दोन । शस्त्री दोन तंत्री दोन। एकमेकांपुढें श्वान । येता गुरगुर रोकडी ।। ४४ ।। तैसें झाले शेगांवांत । पाटील आणि देशमुखात । छत्तिसाचा आकडा सत्य । झाला न होईल त्रेसष्टाचा।। ४५।। पुढे गोष्ट झाली ऐशी । कुकाजी झाले स्वर्गवासी । पाहूनिया नातवंडासी। भीमातटी पंढरींत।। ४६।। तेणे खंडूचें उद्विग्न मन। गेलें सहज होऊन । तो म्हणे छत्र पूर्ण । माझे आज ढासळले ।। ४७।। ज्या चुलत्याच्या जिवावरी । मी निर्भय होतो भूमीवरी । तो आधार माझा श्रीहरी । कां रे नेलास काढून ? ।। ४८ ।। ऐशी संधि पाहून । बालंट आणाया कारण । पाटलावरी सवड पूर्ण । मिळाली देशमुखमंडळीला ।। ४९ ।। तो वृत्तांत अष्टमांत। सांगेन श्रोते तुम्हांप्रत । ही जमेदारी खाण सत्य। आहे प्रत्यक्ष द्वेषाची ।। १५० ।। हा दासगणूविरचित । श्रीगजानन विजय नामें ग्रंथ । परिसा श्रोते सावचित्त । कुतर्कातें सोडोनिया ।। १५१ ।। शुभं भवतु ।। श्रीहरिहरार्पणमस्तु ।।

।। इति श्रीगजानन विजय ग्रंथस्य सप्तमोऽध्याय समाप्तः ।।